

Турцитѣ проявяватъ незаинтересованостъ спрямо населението отъ този край и едва презъ XVII вѣкъ при нѣкакво извънредно стечение на обстоятелствата пристѣпили къмъ насилственото потурчване на голѣма частъ отъ него.

Въпреки различнитѣ влияния упражнявани тука върху населението, въ Родопската кжща има нѣщо което е самотитно и лично ней, което я прави да стои и сега изолирана като островъ всредъ останалата полска и планинска българска кжща.

Родината на чистокръвната родопска кжща е областта на Срѣднитѣ Родопи: Устово, Пашмакли, Райково, Петково. Тази кжща се простира на истокъ до с. Петково, отъ гдето вече започва новъ смесенъ типъ кжща, повлиянъ силно отъ тоя на полската изъ долината на Марица.

Основната форма на родопската кжща е двуетажна сграда отъ приземие и етажъ. Приземието е квадратно пространство наречено „вотрешенъ дворъ“, обградено съ каменни стени, съ бѣли свободни варови фуги. Частъ отъ тоя дворъ, преграденъ съ дъсчени стени, е наречено „мазе“. Стѣлбата за етажа се развива въ тоя „вотрешенъ дворъ“ и горе извежда въ „пѣтона“, отъ който се влиза направо въ „кльота“, „горната коща“ и „къошка“; четири помещения които се намиратъ въ етажа. Въ горната кжща има огнище съ пещъ, прилепено къмъ една отъ външнитѣ стени и еркеровидно надвесено извънъ контурната линия на етажа и подпрено съ диреци. Стенитѣ на етажа сж измазани отъ вънъ и вътре съ бѣла варова мазилка, Сградата е покрита съ слама и по-редко каменни плочи. Типичното въ силуета на сградата е еркеровидното надвесване на къошка, извънъ партернитѣ стени.

Кжща въ село Петково (обр. 61 и 62). — Петковчани сж майстори строители и затова тукашната кжща представлява повече интересъ, понеже, съ право трѣбва да се очаква, че тука въ домоветѣ си сж проявили всичката артистичностъ на изкуството си. Тѣ и днесъ работятъ като такива по постройкитѣ на Пловдивъ, Чирпанъ, Стара-Загора, Бургазъ и пр. Естественото дебукше на селото е къмъ Гюмюрджина, въ който градъ и сега иматъ имоти. Селото е застроено на бреговетѣ на едноименната рѣка, прѣснато на групи, които и сега ясно се очертаватъ, и които съставляватъ махлитѣ на селото. Терена е оскѣденъ и кжщитѣ сж безъ всѣкакъвъ дворъ въ абсолютната смисълъ на тази дума. Това обстоятелство е особено важно тъй като много отъ характернитѣ особености на кжщата произлизатъ отъ него. При все че населението не е земледѣлческо и не се нуждае отъ голѣми дворища, все пакъ за минималнитѣ нужди на домакинството е необходимо да се раз-